

Yttrande över betänkandet Belastningsregisterkontroll och avskiljande av studenter (SOU 2021:83)

Utbildningsdepartementet dnr U2021/04368

Universitets- och högskolerådet (UHR) avgränsar sitt yttrande till de avsnitt i betänkandet som rör myndighetens verksamhetsområde.

Sammanfattning

- UHR delar utredningens bedömning att det krävs ett enkelt och välfungerande system för att det ska vara praktiskt möjligt att genomföra belastningsregisterkontroll av en stor mängd sökande på kort tid.
- UHR tar inte ställning till huruvida belastningsregisterkontroll ska införas. UHR delar uppfattningen att riksdagen och regeringen bör göra den generella bedömningen av vilka brott som ska utgöra hinder för antagning.
- UHR instämmer i förslaget att myndigheten ska få hämta uppgifter från belastningsregistret elektroniskt och ser det som en förutsättning för att kunna genomföra belastningsregisterkontroll till föreslagna utbildningar.
- UHR tillstyrker förslaget om ikraftträdandedatum förutsatt att erforderliga beslut fattas senast i juni 2022. Detta för att myndigheten och lärosätena ska hinna göra nödvändiga anpassningar (se dock reservation nedan).
- UHR delar utredningens bedömning att det finns ett angeläget behov av en generell översyn av förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor.
- UHR anser som uteslutet att sökande själva ska skicka in utdrag från belastningsregistret. Det skulle bli ett alltför tidskrävande arbetsmoment som riskerar att försena antagningsprocessen.
- UHR anser att det är olyckligt att sökande med utländskt medborgarskap inte kan kontrolleras på ett enkelt sätt. Det är viktigt att alla sökande behandlas lika.
- UHR anser det mycket problematiskt att enskilda lärosäten inte omfattas av förslaget, speciellt då många av de föreslagna hälso- och sjukvårdsutbildningarna bedrivs vid sådana. Samma regler måste gälla för de sökande, oavsett huvudmannaskap. UHR föreslår därför att belastningsregisterkontroll för enskilda huvudmän utreds i sedvanlig

ordning innan belastningsregisterkontrollen därefter påbörjas för samtliga huvudmän.

Avsnitt 11.3. Ett enkelt och välfungerande system

UHR instämmer i att det krävs ett enkelt och välfungerande system för att det ska vara praktiskt möjligt att genomföra belastningsregisterkontroll av ett stort antal sökande på kort tid. Belastningsregisterkontroll blir ett helt nytt moment som ska passas in i befintlig antagningsprocess, vilket kommer att kräva tid för systemutveckling och övriga verksamhetsanpassningar. Systemet med belastningsregisterkontroll måste fungera fullt ut när det tas i bruk för att inte riskera rättssäkerheten.

Avsnitt 11.4. En förutsättning för att bli antagen

UHR tar inte ställning till huruvida belastningsregisterkontroll ska införas. UHR instämmer i förslaget att riksdagen och regeringen bör göra den generella bedömningen av vilka brott som ska utgöra hinder för antagning till föreslagna högskoleutbildningar.

Om respektive lärosäte istället skulle ges en möjlighet till individuell bedömning finns det risk att olika praxis utvecklas och att sökande behandlas olika. Det skulle dessutom vara mer tidskrävande. Ett enhetligt system blir även lättare att informera sökande om.

Avsnitt 11.5. Hur ska kontrollen göras och vilka ska kontrolleras

Den viktigaste frågan för UHR är *hur* myndigheten ska få tillgång till uppgifterna i belastningsregistret.

UHR anser det uteslutet att sökande själva ska lämna in utdrag från belastningsregistret. Antagningsarbetet är i stort en digitaliserad process och en lösning där sökande lämnar in pappersutdrag är att gå i motsatt riktning. Det skulle dessutom vara ett mycket tidskrävande arbetsmoment då alla sökande skulle behöva kontrolleras innan urval genomförs. Av tidsskäl finns det inte utrymme att göra kontrollen efter urval för de som ska erbjudas plats. En manuell hantering av belastningsregisterkontroll skulle kullkasta tidplanen för antagningen, vilket i förlängningen skulle riskera att senarelägga terminsstarten för samtliga studenter och få negativa konsekvenser för lärosätenas terminsplanering. En ytterligare anledning till varför det inte är lämpligt, som inte nämnts i utredningen, är att det finns risk att sökande skickar in falska utdrag. Det finns en sajt som uttalat framställer falska utdrag ur belastningsregistret.

En förutsättning för att kunna genomföra belastningsregisterkontroll inför antagning till vissa högskoleutbildningar är att uppgifter från

belastningsregistret kan hämtas elektroniskt. UHR anser att en lösning som innebär att frågefiler skickas elektroniskt till Polismyndigheten med svar inom någon/några timmar täcker myndighetens och lärosätenas behov. UHR instämmer också i förslaget att det endast är uppgift om förekomst i belastningsregistret som skickas, men inte vilket brott som avses. UHR vill dock påpeka att denna lösning även måste fungera i reserv- och efterantagningen av sökande till aktuella högskoleutbildningar då hela antagningsprocessen sker i det gemensamma antagningssystemet. Det innebär att inhämtning av uppgifter från belastningsregistret kommer att ske kontinuerligt under året i antagnings syfte.

Sökande med utländskt medborgarskap

UHR inser svårigheten med att kontrollera sökande från EU/EES eller tredjeland, och har inte något förslag på en annan lösning, men vill ändå påpeka att det är olyckligt att inte samma förutsättningar kommer att gälla för samtliga som ska erbjudas plats vid föreslagna högskoleutbildningar. Som ett exempel kan nämnas att vid antagningen till höstterminen 2021 antogs totalt 1 189 personer vid det första urvalet till läkarprogrammet. Av dessa var det 33 personer som inte hade svenskt personnummer och som därmed skulle kunna antas vara utländska medborgare. Hade belastningsregisterkontroll varit aktuellt redan nu skulle alltså ca 3 procent av de antagna inte bli kontrollerade.

Avsnitt 11.10. Lärosätenas och UHR:s ansvar att informera om belastningsregisterkontrollen

UHR har redan idag ett uppdrag att informera sökande så de kan göra välavvägda studieval. Det är därför naturligt att myndigheten även måste informera sökande om vilka förutsättningar som gäller vid antagning till de utbildningar som kommer att omfattas av belastningsregisterkontroll.

Avsnitt 11.12. Dataskydd

Utredningen konstaterar att en förutsättning för att förslaget ska kunna genomföras är att det praktiskt säkerställs att inga enskilda utbildningsanordnare får tillgång till uppgifter ur antagnings- eller studieregistret om att någon sökande nekats antagning på grund av förekomst i belastningsregistret. I annat fall kommer genomförandet att stå i strid med dataskyddsförordningen. Se UHR:s kommentar angående detta nedan.

UHR delar utredningens bedömning att det finns ett angeläget behov av en generell översyn av förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor och inte bara på grund av de förslag som aktualiseras i utredningen. UHR har tidigare aviserat att myndigheten avser att lämna en framställan till regeringen om förslag till ändringar i förordningen.

Exempelvis har dock, såsom nämns i utredningen, anslutna universitet och högskolor, såväl statliga som enskilda, direktåtkomst till uppgifterna i antagningsystemet vilket inte är tillåtet enligt förordningen. UHR bedömer dock att en direktåtkomst för lärosätena är nödvändig för att antagningen ska fungera på ett tillfredsställande sätt. Detta faktum försvårar avsevärt förslaget genomförande eftersom även enskilda utbildningsanordnare på detta sätt riskerar att få tillgång till uppgift om förekomst i belastningsregistret. UHR har inte i detalj analyserat UHR:s och lärosätenas behov av tillgång till uppgifterna i antagningsregistret NyA jämfört med utredningens förslag, till exempel om det på ett tillfredsställande sätt går att särskilja tillgången till uppgift om förekomst i belastningsregistret till att enbart gälla de statliga lärosätena.

Avsnitt 15. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

UHR tillstyrker förslaget om ikraftträdande för den del som gäller belastningsregisterkontroll som en förutsättning för antagning, 1 januari 2024 och tillämpas första gången vid antagning till höstterminen 2024. Det förutsätter dock att beslut om förslaget fattas senast i juni 2022. Detta för att UHR och lärosätena kan erbjudas tillräckligt med tid till nödvändiga anpassningar av såväl system som verksamhet. Sökande till aktuella utbildningar måste dessutom i god tid få kännedom om vilka förutsättningar som gäller för antagning. Försenas beslutet av förslaget kommer UHR och lärosätena behöva motsvarande förlängd tid för införande av belastningsregisterkontroll.

Observera dock att UHR föreslår att belastningsregisterkontroll för enskilda huvudmän utreds i sedvanlig ordning innan belastningsregisterkontrollen därefter påbörjas för antagning till samtliga huvudmän. Se även avsnitt 11.12.

Avsnitt 16.4. Konsekvenser i övrigt

UHR anser det problematiskt att enskilda utbildningsanordnare inte omfattas av förslaget om belastningsregisterkontroll till vissa lärar- och hälso- och sjukvårdsutbildningar. Antagning till högskoleutbildning i Sverige sker samordnat i ett gemensamt antagningssystem. Sökande gör *en* enda anmälan där hen rangordnar sina sökalternativ, vilka kan omfatta utbildningar vid såväl statliga lärosäten som enskilda utbildningsanordnare. Det innebär till exempel att en person som söker sjuksköterskeutbildning till de fyra lärosäten i Stockholm som ger denna utbildning, endast blir belastningsregisterkontrollerad till ett av fyra lärosäten. Det kan uppfattas som orimligt av sökande och skapa frågor från allmänheten. Konsekvensen kan också bli den självklara, dvs att någon som dömts för de aktuella brotten kan antas till en utbildning vid ett enskilt lärosäte som hen sedan kanske inte har möjlighet att fullfölja, eller att hen efter avslutad utbildning inte har möjlighet att få en yrkeslegitimation.

Observera dock att UHR föreslår att registerkontroll för enskilda huvudmän utreds i sedvanlig ordning innan registerkontrollen därefter påbörjas för antagning till samtliga huvudmän. Se även avsnitt 11.12.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Eino Örnfeldt efter föredragning av senior rådgivare Eva Minten i närvaro av t.f. avdelningschef Antonella Vukoje och stabschef Kent Jansson samt avdelningschef Susanne Wadsborn Taube.

Eino Örnfeldt

Eva Minten